

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ
АГРАРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БНАУ
Циклова комісія Ветеринарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи
_____ Соловйова Т.І
«___» _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Безпека життєдіяльності / Охорона праці »**

галузь знань **20 «Аграрні науки та продовольство»**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»**
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма **«Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»**
(назва ОПП)

Група Т-31

2023 рік

Робочі програми розроблені на основі типових/ базових програм.

Програму нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» схвалено на засіданні науково-методичної комісії з цивільної безпеки *Науково-методичної ради МОН «16» лютого 2011 р., протокол № 03/02 та Вченою Радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту 23 лютого 2011 р., протокол № 2*, програму нормативної дисципліни «Основи охорони праці» затверджено науково-методичної центром аграрної освіти «25» березня 2010 р.

Розробник: Дробот О.В., викладач ВСП «Олександрійського аграрного фахового коледжу Білоцерківського НАУ»

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії технологічних дисциплін

Протокол від № ____ « ____ » _____ 20__ року

Голова циклової комісії _____ (Криворот Є.О.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів ЕКТС - 3	Галузь знань: <u>20 « Аграрні науки та продовольство»</u>	Обов'язкова	
Модулів -2	Спеціальність: <u>204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»</u>	Рік підготовки:	
Змістовних модулів 2		2023	2024
		Семестр	
Загальна кількість годин 90		5-й	6-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		5 год	- год
Тижневих годин денної форми навчання: 3 аудиторних – 39год самостійної –51год	Освітня програма: «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	Практичні	
		30 год	- год
		Лабораторні	
		4 год	- год
		Самостійна робота	
		51год	- год
		Вид контролю	
		екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: -
для денної форми навчання –39/51

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальних дисциплін «Охорона праці» та «Безпека життєдіяльності» є формування у майбутніх фахівців компетенцій, знань, умінь і навичок для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці та урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку у ветеринарній медицині і сільськогосподарському виробництві.

Завдання вивчення дисциплін передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками забезпечувати гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах і організації безпечного виконання робіт у тваринництві через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку, а також вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийняттого ризику.

Засвоївши дисципліни «Безпека життєдіяльності» та «Основи охорони праці» майбутні бакалаври (молодші спеціалісти) повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій

- загальна компетентність:

ЗК3.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7.Здатність працювати в команді і приймати управлінські рішення.

ЗК8.Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК9.Здатність до філософського осмислення дійсності, оцінювання поставлених питань та задач, готовність працювати з системними знаннями, термінами, фактичним матеріалом.

- спеціальна компетентність:

СК6.Здатність організувати роботу структурного підрозділу з виробництва і переробки продукції тваринництва з дотриманням норм охорони праці, біобезпеки у професійній діяльності.

СК7.Здатність проводити заходи щодо захисту здоров'я та забезпечення благополуччя сільськогосподарських тварин.

СК 9.Здатність використовувати професійні знання та навички з технологічних процесів переробки тваринницької сировини і виготовлення готової продукції

СК 11.Здатність використовувати технологічне обладнання при виробництві і переробці продукції тваринництва.

СК 12.Здатність забезпечувати зберігання, транспортування і реалізацію сировини і готової продукції тваринництва.

СК 13.Здатність використовувати професійні знання та навички з технології виробництва продукції

Міждисциплінарні зв'язки: “Основи охорони праці”, “Безпека життєдіяльності”, “Хірургія ветеринарної медицини”, “Акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин”, “Епізоотологія з мікробіологією”, “Внутрішні незаразні хвороби”, “Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин”, під час підготовки фельдшера ветеринарної медицини; дисципліни “Основи охорони праці”, “Безпека життєдіяльності”, “Технологія виробництва продукції свинарства”, “Технологія виробництва продукції бджільництва”, “Технологія виробництва продукції вівчарства”, “Технологія виробництва продукції птахівництва”, “Конярство”, “Технологія виробництва продукції тваринництва з основами виробничої санітарії” під час підготовки техника з виробництва і переробки продукції тваринництва.

3.Програма навчальної дисципліни РОЗДІЛ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ» ВСТУП

Програму нормативної навчальної дисципліни “Охорона праці в галузі” розроблено відповідно до листа Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України від 21.03.2011 р. № 1,4/18-848 “Про типові програми навчальних дисциплін “Основи охорони праці”, “Охорона праці в галузі” та освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста напрямів підготовки 6.110101 “Ветеринарна медицина” та 6.090102 “Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва” спеціальностей 5.11010101 “Ветеринарна медицина” та 5.09010201 “Виробництво і переробка продукції тваринництва”.

Програму дисципліни “Охорона праці в галузі” розроблено з урахуванням того, що студенти засвоїли головні положення нормативної навчальної дисципліни “Основи охорони праці”, а також окремі питання охорони праці, що висвітлені в дисциплінах професійного спрямування. Вона передбачає вивчення актуальних питань охорони праці в сільськогосподарському виробництві з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Правові та організаційні основи охорони праці

Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП. Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці. Акти з

охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації. Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Організація охорони праці на підприємстві

Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.

Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.

Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.

Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів.

Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

Стимулювання охорони праці.

Навчання з питань охорони праці

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.

Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Основи фізіології та гігієни праці

Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Вдома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Повітря робочої зони

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція.

Освітлення виробничих приміщень

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи. Експлуатація систем виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Вібрація

Джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.

Шум, ультразвук та інфразвук

Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.

Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону

Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Випромінювання оптичного діапазону

Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їх

нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань.

Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.

Іонізуюче випромінювання

Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень

Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Загальні вимоги безпеки

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.

Електробезпека

Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

РОЗДІЛ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація НС за причинами

походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих у відповідній галузі господарювання. Обґрунтування категорії ОГ за рівнем загрози техногенного, природного і терористичного характеру та ступенем їхньої захищеності. Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій. Об'єкти підвищеної небезпеки та класи їхньої небезпечності.

Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Регіональний комплекс природних загроз. Методи виявлення їхніх вражаючих факторів, номенклатура та одиниці виміру. Комплекс заходів з запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їхніх негативних наслідків.

Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж.

Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної безпеки.

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. Показники пожежо вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів безпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Головні вимоги Правил техногенної безпеки галузей господарювання, підприємств, установ та організацій в залежності від профільного напрямку ВНЗ. Загальні вимоги до безпечності технологічного обладнання, виробничих процесів, будівель і споруд. Особливості структури виробництва. Внутрішні фактори, що впливають на безпечність діяльності об'єкту господарювання. Комплекс робіт на об'єкті з попередження НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків за відомими алгоритмами, технологіями з урахуванням чинних галузевих норм і правил.

Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.

Соціальні та психологічні фактори ризику.

Поведінкові реакції населення у НС.

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні,

вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної безпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Психосоціальні наслідки впливу негативних факторів небезпек НС. Психологічна та медична реабілітація постраждалого населення. Професії підвищеного ризику. Психофізіологічний вплив оточення на людину. Основи підвищення психофізіологічної стійкості кадрів до професійних небезпек.

Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.

Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятного ризику. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.

Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком.

Визначення наявних проблем з безпеки і захисту ОГ у НС, рівня їхнього ризику. Галузеві вимоги і норми щодо забезпечення сталого функціонування ОГ та контролю за станом його основних фондів.

Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.

Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування.

Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ, які внесено у Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій області. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.

Загальні функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Загальна технологія та моделі прийняття управлінських рішень. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.

Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єктові навчання і тренування. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту.

Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Система управління безпекою та захистом у НС в галузі, як складова державної системи, її місце і значення в системі управління функціонуванням галузі. Організаційна побудова системи управління безпекою та захистом у НС на підприємстві, в установі та організації. Завдання і повноваження спеціально створених координуючих і постійних органів управління безпекою і захистом у НС.

Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Страховий механізм відшкодування збитків від НС. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення

коштів з резервного фонду державного бюджету. Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву. Порядок підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.

Управління силами та засобами ОГ під час НС.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.

Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС. Розрахунок сил та їх ешелоноване угруповання. Склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.

Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивує, дегазує та дезінфікує розчини.

Спеціальні відомчі та позаштатні формування, які залучаються (у межах їхніх тактико-технічних можливостей) до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Визначення порядку їхнього приведення до готовності та організації управління діями у процесі виконання завдань.

Основні засоби, тактика дій і способи виконання робіт у зоні НС в залежності від профільного напрямку ВНЗ. Матеріально-технічне, медичне та інші види забезпечення при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах галузі. Організація життєзабезпечення населення у НС та надання гуманітарної допомоги потерпілим

3. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				разо м
		Денна форма				
		У тому числі				
		л	лаб	пр	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
	Модуль 1.Охорона праці	5	4	10	27	46
	Модуль .2. Безпека життєдіяльності	-	-	20	24	44
	Всього	5	4	30	51	90

Розділ 1. Основи охорони праці

Змістовий модуль 1. Охорона праці

№ п/п	Назва	лекці ї	лабораторн і заняття	практичн і заняття	самостійн а робота	разо м
1	2	3	4	5	6	7
	Вступ. Загальні питання охорони праці.				2	2
1.1	Правові та організаційні основи	1			1	2

	охорони праці.					
1.2	Організація охорони праці на підприємстві.	1		2	1	4
1.3	Навчання з питань охорони праці.	1		2	1	4
1.4	Профілактика травматизму та професійних захворювань.	2		2	2	6
1.5	Основи фізіології та гігієни праці				2	3
1.6	Повітря робочої зони.		2		2	4
1.7	Освітлення виробничих приміщень.		2		2	4
1.8	Вібрація.				1	1
1.9	Шум, ультразвук та інфразвук.				1	1
1.10	Електромагнітні поля та випро-				2	2

	мінювання радіочастотного					
	діапазону					
1.1 1	Випромінювання оптичного			2	1	2
	діапазону.					
1	2	3	4	5	6	7
1.1 2	Іонізуюче випромінювання.				2	2
1.1 3	Санітарно-гігієнічні вимоги до				2	2
	планування і розміщення					
	виробничих і допоміжних					
	примі					
	щень					
1.1 5	Загальні вимоги безпеки до				2	2
	тех-					
	нологічного обладнання та					
	про-					
	цесів в аграрному виробництві					
1.1 6	Електробезпека				2	3
1.1 7	Надання першої допомоги при			2	1	3
	нешасних випадках					

	Разом	5	4	10	27	46
--	--------------	----------	----------	-----------	-----------	-----------

Розділ 2. Безпека життєдіяльності

Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності

№ п/п	Назва	лекції	лабораторні заняття	практичні заняття	самостійна робота	разом
1	2	3	4	5	6	7
2.1	Категорійно-понятійний апарат безпеки життєдіяльності, таксо-				3	3
	номія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.					
2.2	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.			2	3	5
2.3	Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.				3	3
	Пожежна безпека.			4		4
	Радіаційна безпека.			2		2
	Хімічна безпека.			2		2
2.4	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості.			2	4	6

	Соціальні та психологічні					
	чинники ризику.Поведінкові					
	реакції населення у НС.					
2.5	Застосування ризик-			2	4	6
	орієнтованого підходу для					
	побудови імовірнісних					
	структурно-логічних моделей					
	виникнення та розвитку НС.					
1	2	3	4	5	6	7
2.6	Менеджмент безпеки, правове			4	4	8
	забезпечення та організаційно-					
	функціональна структура					
	захисту населення та АТО у НС.					
	2	3	4	5	6	7
2.7	Управління силами та засобами			2	3	5
	ОГ під час НС					
	Разом			20	24	44
	Всього	5	4	30	51	90

5. Теми та план лекційних занять

№ п/п	Назва теми і план заняття	Кількість годин
1	<i>Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві</i>	2
	1. Законодавство України «Про охорону праці».	
	2. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура та реєстр НПАОП	
	3. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.	
	4. Громадський контроль за станом охорони праці в організації	

3	Навчання з питань охорони праці	1
	1. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці.	
	2. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці	
	працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки.	
	3. Інструктажі з питань охорони праці.	
	4. Стажування (дублювання) та допуск працівників до	
	самостійної роботи.	
5	Профілактика травматизму та професійних захворювань	2
	1. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки	
	виробничого характеру.	
	2. Інциденти та невідповідності.	
	3. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професій-	
	них захворювань і отруєнь на виробництві	
	Разом	5

7. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми і план заняття	Кількість годин
2	1. Розробка інструкції з охорони праці	2
4	1. Інструктаж з охорони праці на робочому місці.	2
	2. Організація підготовки і проведення інструктажів.	
6	1. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві	2
9	1. Визначення індивідуальних засобів захисту	2

10	1.Надання першої долікарської допомоги при нещасних випадках	2
11	1.Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. 2.Біологічні небезпеки. 3.Вражаючі фактори біологічної дії.	2
12	1.Етапи розвитку пожежі 2.Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою 3.Основи забезпечення пожежної безпеки.	4
13	1.Джерела радіації та одиниці її вимірювання 2.Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами 3.Режими захисту населення	2
14	1.Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. 2.Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. 3.Організація дозиметричного й хімічного контролю.	2
15	1.Глобальні проблеми людства. 2.Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. 3. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори	2

№ п/п	Назва теми і план заняття	Кількість годин
1	<i>Вступ. Загальні питання охорони праці</i>	2
	1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.	
	2. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці».	
	3. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.	
2	<i>Правові та організаційні основи охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві</i>	2
	1. Національні стандарти України з охорони праці.	
	2. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.	
	3. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура	
	4. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів.	
	5. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.	
	6. Стимулювання охорони праці.	
3	<i>Навчання з питань охорони праці</i>	1
	1. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.	
	2. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників.	
4	<i>Профілактика травматизму та професійних захворювань</i>	2
	1. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань.	
	2. Розподіл травм за ступенем тяжкості.	
	3. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.	
5	<i>Основи фізіології та гігієни праці</i>	2

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТАМ

	Тема дисципліни	Види завдання (реферати, дослідно- розрахункові роботи тощо)	Календарні строки і форми контролю
1	2	3	4
1	Повітря робочої зони	реферат	жовтень
2	Випромінювання оптичного діапазону	реферат	жовтень
3	Освітлення виробничих приміщень	реферат	жовтень
4	Вібрація	реферат	жовтень
5	Випромінювання радіочастотного діапазону	реферат	листопад
6	Електромагнітні поля	реферат	листопад
7	Інфразвук	реферат	листопад
8	Ультразвук	реферат	грудень
9	Шум	реферат	грудень
10	Іонізуюче випромінювання	реферат	грудень

11. Методи навчання

Лекції з використанням мультимедійних презентацій, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів, прикладного програмного забезпечення, організація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності і т.д.

12 Методи контролю, засоби та критерії оцінювання

Тестування, усне опитування, підсумковий контроль, екзамен.

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.
2. Опорний конспект лекцій на папері та електронному форматі.
3. Методичні вказівки до лабораторних робіт.
4. Методичні вказівки до практичних робіт.
5. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів.
6. Інструктивно-методичні матеріали для проміжного і підсумкового контролю знань.
7. Відеофільми та фрагменти.
8. Друкований та роздатковий матеріал.
9. Освітньо-професійна програма з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності / Основи охорони праці» підготовки молодшого бакалавра за спеціальністю 204 «Технологія виробництва продукції тваринництва».

14. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

Л-1:Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: , 2004. – 328с.

Л-2:ДСТУ 2272-2006 „Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять ”.

Л-3:Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.

Допоміжна література

Л-4:Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / О.С. Баб'як, О.М. Сітенко, І.В. Ківва та ін. – Х.: Ранок, 2000. – 304 с.

Л-5:Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. Київ, 2011. – 189 с.

Л-6:Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування. Підручник для студентів. – К.: "Здоров'я", 2000. – 335 с.

Л-7:Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч.посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.

Засоби та критерії оцінювання

Оцінка 5 (відмінно)

- 1.Студент повинний повністю розкрити зміси матеріалу по поставленому питанні чи проблемі.
- 2.Чітко уявляти зміст матеріалу і вільно володіти науковою термінологією.
- 3.Грамотно ілюструвати необхідні схеми, таблиці та інший посібний матеріал.
- 4.Впевнено використовувати знання, отримані по інших предметах для поставленого завдання.
- 5.Вільно володіти мовою.
- 6.Проводити дослідження окремих органів і систем.
- 7.Вміння користуватись різними приладами, знати їх назву.
- 8.Можливі одна-дві несуттєві помилки в викладанні, які не впливають на кінцевий результат.

Оцінка 4 (добре)

- 1.Студент розкриває основний зміст матеріалу.
- 2.Вірно застосовує наукову термінологію, не допускає грубих помилок.
- 3.Вільно користується приладами, проводить дослідження окремих органів та систем.
- 4.У відповіді можливі 1-2 неточності в науковій термінології, несуттєвих висновках, узагальненнях, які не впливають на кінцевий результат.

Оцінка 3 (задовільно)

- 1.Студент суть питання викладає частково, не завжди послідовно.

2. Не ув'язує свою відповідь з раніше отриманими даними, недостатньо використовує знання з інших дисциплін.

3. Користується інструментами та приладами, але допускає помилки.

4. При письмовій відповіді допускає граматичні помилки, неточності.

Оцінка 2 (незадовільно)

1. Студент основний зміст поставлених питань не розкриває.

2. Допускає грубі помилки в проведенні досліджень окремих органів.

3. Не вміє користуватись інструментами та приладами, не знає їх назву.

4. Спеціальною термінологією володіє слабо.

5. Текстовий матеріал оформлений з великою кількістю виправлень і неохайно.

6. Відповіді на питання відсутні.

Загальна оцінка рівня підготовки спеціаліста визначається з урахуванням суспільних знань кругозору та загальнокультурного рівня особи

